

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **07 «Управління та адміністрування»**
Спеціальність **073 «Менеджмент»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Бізнес-адміністрування»**

Статус дисципліни **обов'язкова**
Мова викладання, навчання та оцінювання **українська**

Завідувач кафедри
менеджменту та бізнесу

Тетяна ЛЕПЕЙКО

Харків
2022

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри *менеджменту та бізнесу*

Протокол №1 від 29.08.2022 р.

Розробники :

І. Грузіна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і бізнесу

І. Перерва, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і бізнесу

О. Нечипорук, к.е.н., доцент кафедри менеджменту і бізнесу

І. Кінас, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту і бізнесу

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація дисципліни

Однією з найскладніших проблем у свідомій діяльності людини є управління системами, в які людина входить як ключовий компонент організаційних систем. Організаційні чинники відігравали домінуючу роль у суспільстві в усі часи і в культурі всіх народів. Організаційна теорія покликана дати ключ до засвоєння закономірностей і принципів побудови організаційних систем, зробити їх зрозумілими з точки зору внутрішньої структури та механізму функціонування. Особливе значення це має для сучасних вітчизняних організацій, становище яких у ринковій економіці докорінно змінилося. Тепер організація повинна сформулювати власні цілі та завдання, розробити стратегію і тактику розвитку, знайти необхідні матеріальні та кадрові ресурси для реалізації поставлених завдань, прийняти рішення про створення, злиття та ліквідацію підрозділів, відділів і філій, реструктуризацію. уряду. Це призводить до розширення обсягу робіт, що входять у сферу діяльності менеджера, ускладнення процесу їх виконання.

Метою навчальної дисципліни «Теорія організації» є формування сучасного, заснованого на системному підході, світогляду щодо створення, функціонування та управління організацією.

Цілями дисципліни є:

розкрити сутність і зміст теорії організації, основні методологічні принципи;

вивчити основні організаційні теорії та моделі;

вивчити сутність організації, її структуру, складові;

визначати сутність організаційного процесу, суб'єкт та об'єкт організаційної діяльності;

розуміти особливості організації як системи та суспільства, визначати відмінності та подібні аспекти;

оцінити вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на організацію.

Предметом навчальної дисципліни є теоретико-методологічні підходи до організації дослідження та управління.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	1
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	5
Форма підсумкового контролю	Іспит

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
	Менеджмент

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
ЗК 9. Здатність до навчання та оволодіння сучасними знаннями.	РН 3. Продемонструвати знання теорій, методів і функцій управління, сучасних концепцій лідерства
СК 4. Здатність визначати функціональні сфери організації та зв'язки між ними.	
СК 12. Здатність аналізувати та структурувати організаційні проблеми, приймати обґрунтовані рішення.	

СК 1. Здатність ідентифікувати та описувати організаційні характеристики.	РН 7. Продемонструвати навички організаційного проектування.
СК 2. Уміння аналізувати результати діяльності організації, порівнювати їх із факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.	
СК 4. Здатність визначати функціональні сфери організації та зв'язки між ними.	
СК 5. Уміння управляти організацією та її підрозділами шляхом реалізації функцій управління.	РН 20. Координуйте аспекти діяльності бізнес-організації, які сприяють ефективності її роботи.
СК 7. Уміння обирати та використовувати сучасні засоби управління.	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна теорія організації

Тема 1. Сутність, мета і завдання теорії організації.

Теорія організації як наука та її місце в системі наукового знання. Еволюція теорії організації. Аспекти розгляду теорії організації. Організація як об'єкт, суб'єкт і процес. Ознаки організації. Закони організації. Основні ідеї теорії організації. Принципи організації. Сучасна теорія організації. Моделі організації. Етапи розвитку організації. Життєвий цикл організації.

Тема 2. Основні організаційні теорії та моделі

Основні організаційні теорії. Класична організаційна теорія. Некласична організаційна теорія. Системна організаційна теорія. Неосучасна організаційна теорія. Теорія інститутів та інституційних змін. Базові моделі організації. Сучасна організаційна парадигма. Нова концепція організації.

Тема 3. Сутність організаційного процесу

Сутність організаційної діяльності. Суб'єкти та об'єкти організаційної діяльності. Характеристика підходів до дослідження організації як процесу. Теоретичні основи сучасного менеджменту. Кібернетичний підхід в теорії організації. Основоположні принципи менеджменту. Оптимізація управління. Завдання оптимального управління. Етапи процесу оптимізації. Види методів управління. Програмно-цільовий метод управління. Ціннісно-орієнтований метод управління. Змістовий модуль 2. Функціонування та розвиток організації

Змістовий модуль 2. Функціонування та розвиток організації

Тема 4. Функціонування організації як системи

Формування системних понять. Типи систем: цілісні - системи, в яких елементи не можуть існувати ізольовано один від одного; зведені - системи, якість яких дорівнює сумі властивостей її елементів, взятих ізольовано один від одного. Системний підхід та його застосування в управлінні організацією. Принципи системного підходу. Характеристики системи. Поняття про відкриті та закриті системи. Основні властивості систем. Властивості, що характеризують зв'язок системи із зовнішнім середовищем. Властивості, що характеризують методологію цілепокладання системи. Властивості, що характеризують параметри функціонування системи. Класифікація систем.

Тема 5. Функціонування організації як суспільства

Загальні ознаки соціальної організації. Соціальна система. Складові соціальної системи. Керована підсистема. Керуюча підсистема. Колектив. Формальні та неформальні організації. Механізми регуляції в соціальних системах. Самоврядування. Принципи самоврядування. Організаційний порядок.

Тема 6. Зовнішнє та внутрішнє середовище організації

Внутрішнє середовище організації. Внутрішні змінні. Зовнішнє середовище організації. Завдання стратегічного менеджменту. Зовнішнє середовище в стратегічному менеджменті. Компоненти макросередовища. Суб'єкти конкурентного середовища. Аналіз ринку праці. Методи дослідження зовнішнього середовища. PEST-аналіз.

Перелік практичних (семінарських) занять, а також питання і завдання для самостійної роботи подано в таблиці «Рейтинг-план дисципліни».

Методи навчання та викладання

У процесі викладання дисципліни «Теорія організації» для реалізації окремих компетентностей освітньої програми та інтенсифікації навчального процесу на лекційних/практичних заняттях використовуються такі методи навчання: проблемні лекції (теми 3, 4 – 6), міні-лекції (тема 2), семінар-дискусії (тема 2), міні-тренінги (тема 3 – 5), індивідуальна дослідницька робота під час виконання творчого завдання (теми 1, 4 – 5).

Під час лекційних і практичних занять використовуються такі методи навчання: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький методи навчання.

Порядок оцінювання результатів навчання

У ХНЕУ імені С. Кузнеця використовується накопичувальна (100-бальна) система оцінювання.

Заходи боротьби включають:

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час практичних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна оцінка – 60 балів, мінімальна оцінка, що дає можливість студенту отримати допуск до іспиту – 35 балів).

Поточний контроль включає оцінку знань студентів під час практичних занять та виконання індивідуальних завдань.

Практичні (семінарські, лабораторні) заняття:

виконання компетентісно-орієнтованого завдання за темами – уміння поєднувати теорію з практикою при розгляді виробничих ситуацій, розв'язуванні задач, виконанні розрахунків у процесі захисту індивідуальних завдань та завдань, що виносяться на обговорення в аудиторії; логіка, структура, стиль викладу виступів на уроці; уміння обґрунтувати свою позицію (максимальна оцінка – 5 балів (п'ять компетентісних завдань протягом семестру, загальна максимальна кількість балів – 25));

експрес-тест – використання аналітичних підходів; якість і ясність аргументації; стиль викладу матеріалу в письмових роботах; самостійність виконання роботи; використання прийомів порівняння, узагальнення понять і явищ; оформлення роботи (максимальна оцінка – 5 балів (одна експрес-контроль протягом семестру));

модульні контрольні роботи відображають ступінь засвоєння матеріалу змістових модулів (максимальна оцінка – 15 балів (дві модульні контрольні роботи протягом семестру, загальна максимальна кількість балів – 30)).

Загальними критеріями оцінювання самостійної роботи студентів є: глибина та міцність знань, рівень мислення, уміння систематизувати знання з окремих тем, уміння робити обґрунтовані висновки, володіння категоріальним апаратом, уміннями та прийомами виконання практичних завдань, уміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних заняттях.

Самостійне навчання включає:

вивчення теоретичного матеріалу з попередньої лекції перед кожною наступною лекцією. Оцінюється за такими критеріями: глибина та міцність знань, рівень мислення,

здатність систематизувати знання з певних тем, здатність приймати зважені рішення, володіння категоричною допомогою;

збір, узагальнення, обробка інформації, необхідної для активної роботи на практичних заняттях. Оцінюється за такими критеріями: навички та прийоми виконання практичних завдань; уміння знаходити актуальну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку; самореалізація на практичних і семінарських заняттях.

Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену відповідно до графіка навчального процесу (максимум 40 балів, мінімум 25 балів).

Підсумкова контрольна робота у формі екзамену, включає всі теми навчальної дисципліни (теми 1 – 6). Структура екзаменаційної карткової роботи: 1) 1 стереотипне завдання у формі теоретичних контрольних робіт (максимальна оцінка – 10 балів (1 бал за кожну правильну відповідь)); 2) 1 діагностичне практичне завдання (максимальна оцінка – 12 балів); 3) 1 евристичне практичне завдання (максимальна оцінка – 18 балів). Максимальна оцінка на іспиті – 40 балів.

Студент вважається атестованим, якщо сума набраних балів за результатами поточного контролю дорівнює або перевищує 35 і підсумкового контролю дорівнює або перевищує 25. Студент не може вважатися атестованим, якщо сума набраних балів за результатами поточного контролю дорівнює 59 і менше балів.

Форми оцінювання та розподілу балів наведені в таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Рейтинг-план навчальної дисципліни «Теорія організації»

Тема	Форми та види навчання	Форми контролю	Мах бал
1	2	3	4
Тема 1	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекції 1, 2 з питань: 1. Сутність, мета і завдання теорії організації. 2. Теорія організації як наука та її місце в системі наукових знань. 3. Еволюція теорії організації. 4. Аспекти розгляду теорії організації. 5. Ознаки організації. Закони організації. 6. Основні ідеї теорії організації. 7. Принципи організації. 8. Сучасна теорія організації. 9. Моделі організації. 10. Етапи розвитку організації.	Активна робота	
	Практичне заняття 1. Виконання теоретичних завдань для розуміння сутності основних категорій теорії організації на основі аналізу та узагальнення джерел інформації. Практичне заняття 2. Ділова ситуація: дія закону синергії та його вплив на ефективність організації.	Виконання практичного завдання	5
	<i>Індивідуальна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття Виконання практичного завдання		

Тема 2	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекції 3, 4 з питань: 1. Основні організаційні теорії. 2. Основні моделі організації. 3. Сучасна організаційна парадигма.	Активна робота	
	Практичне заняття 3. Обговорення основних питань теми. Практичне заняття 4. Семінар-бесіда з основних питань теми.	Експрес-тест	5
	<i>Індивідуальна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
Тема 3	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекції 5, 6 з питань: 1. Сутність організаційної діяльності. 2. Характеристика підходів до дослідження організації як процесу. 3. Теоретичні основи сучасного менеджменту. 4. Основоположні принципи менеджменту. 5. Оптимізація управління. Завдання оптимального управління. Етапи процесу оптимізації. 6. Види методів управління.	Активна робота	
	Практичне заняття 5. Ділова ситуація: організаційний процес в різних типах організацій. Практичне заняття 6. Розв'язування практичних завдань на повторення питань за темою змістового модуля 1.	Виконання практичного завдання	5
		Модульна контрольна робота 1	15
	<i>Індивідуальна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
Тема 4	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекції 7, 8 з питань: 1. Формування системних понять. 2. Типи систем 3. Системний підхід та його застосування в управлінні організацією. Принципи системного підходу. 4. Характеристика системи. 5. Властивості системи. 6. Класифікація систем.	Активна робота	
	Практичне заняття 7. Розв'язування практичних завдань на визначення системних характеристик організацій. Практичне заняття 8. Вирішення практичних завдань щодо визначення різних типів організаційних систем.	Виконання практичного завдання	5
	<i>Індивідуальна робота</i>		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
Тема 5	<i>Аудиторна робота</i>		
	Лекції 9, 10 з питань: 1. Загальні ознаки соціальної організації. 2. Соціальна система. Складові соціальної системи. 3. Формальні та неформальні організації.	Активна робота	

	4. Механізми регуляції в соціальних системах. 5. Самоврядування. Принципи самоврядування. 6. Організаційний порядок.		
	Практичне заняття 9. Вирішення практичних завдань щодо оцінки впливу мінливих явищ і процесів на суспільну організацію. Практичне заняття 10. Ділова ситуація: особливості функціонування організацій у різних країнах.	Виконання практичного завдання	5
	Індивідуальна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
	Аудиторна робота		
	Лекції 11, 12 з питань: 1. Внутрішнє середовище організації. 2. Зовнішнє середовище організації. 3. Завдання стратегічного менеджменту. 4. Суб'єкти конкурентного середовища. 5. Методи дослідження зовнішнього середовища. 6. PEST-аналіз.		
Тема 6	Практичне заняття 11. Розв'язування практичних завдань щодо опису зовнішнього середовища конкретного підприємства чи організації. Практичне заняття 12. Розв'язування практичних завдань на повторення питань за темою змістового модуля.	Виконання практичного завдання	5
		Модульна контрольна робота 2	15
	Індивідуальна робота		
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття		
	Іспит		40

Рекомендована література

Основна

1. Монастирський Г. Л. Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене / Г. Л. Монастирський // Тернопіль: «Крок», 2019. – 368 с.

Додаткова

2. Грузіна І. А. Розвиток наукових підходів до дослідження організації / І. А. Грузіна // Бізнес Інформ. Харків : ФОП Лібуркіна Л. М., 2022. – №2. – С. 132 – 139. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-2-132-139>.

3. Gruzina I. A., Pererva I. M. Generalization of scientific views on the interpretation of the essence and content of the concept «organization» / I. A. Gruzina, I. M. Pererva // Інноваційна економіка. – 2022. – № 1. – С. 44 – 51. – Режим доступу: <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/887>. DOI: 10.37332/2309-1533.2022.1.6

4. Gulick L. Management Is a Science / L. Gulick // Academy of Management Journal. – 1965. – Vol. 8, № 1. – P. 7 – 13.

5. Herzberg F. The Motivation of Work / F. Herzberg, B. Maunsner, B. Snyderman. – N. Y.: Wiley, 1959. – 276 p.

6. Lawrence P. Developing Organizations: Diagnosis and Action / P. Lawrence, J. Lorsch. – Reading, Mass: Addison-Wesley, 1969. – 70 p.

7. Matteson M. Management and Organizational Behavior Classics / M. Matteson, J. Ivancevich. – N. Y.: McGraw-Hill companies, 1996. – 456 p.

8. Maslow A. A Theory of Human Motivation / M. Abraham // Psychological Review. – 1943. – №50. – P. 370 – 396.
9. Mayo E. The Human Problems of an Industrial Civilization / E. Mayo. – Boston: Graduate School Administration, Harvard University, 1946. – 318 p.

Інформаційні ресурси

10. Сайт ПНС ХНЕУ ім. С. Кузнеця [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.id=7795>
11. ЛігаБізнесІнформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.liga.net .
12. Нормативні акти України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.nau.kiev.ua .
13. Українське право [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrpravo.com .